

Grammofon

Karl Aage Rasmussen: A Ballad of Game and Dream. Svend Nielsen: Kammerkantate. Dansk Musik Antologi 038, Bodil Gümoes, sopran, Tina Wilhelmsen, tale, The Elsinore Players, dirigent Karl Aage Rasmussen. EMI 063-39267.

Begge værker på denne plade er skrevet til det århusianske ensemble The Elsinore Players.

Fælles for de to værker er, at de indeholder elementer af musikteater, elementer af scenisk ageren for de udførende, som gør det vanskeligt at give et dækkende udtryk for værkerne og deres udførelse inden for de rent auditive rammer, som en pladeudgivelse repræsenterer.

Dette gælder især for Svend Nielsens »Kammerkantate« fra 1975, som befinder sig »et sted i grænselandet mellem musik og teater«. Tekstgrundlaget til det 3-satsede værk er 3 digte fra Jørgen Leths digtsamling »Lykken i Ingenmandsland« 1967. I stykkets løb er musikerne på en gang musikere og aktive deltagere i den »handling« der udspilles, og tillige en art kommentatorer til denne handling – tilsyneladende med muligheder for at være medbestemmende for handlingens gang.

I den sketch-agtige 1. sats kommer sopranen »hun« gentagne gange ind på scenen, mens slagtpøjmusikeren, guitaristen og fløjtenisten diskuterer hendes entre, diskuterer hvordan og hvornår hun kommer ind, hvordan hun er klædt, hvorvidt hun smiler. Det bliver til en argumentation på ord ,og toner, idet musikken på en gang illustrerer den heftige diskussion og leverer den stemningsmæssige baggrund for sopranens færden i form af brudstykker af en let nostalgisk vals á la »it was fascination«.

Stykket igennem opereres der med 2 rumlige planer: et »på scenen« hvor i 1. sats slagtpøj, guitar, fløjte og lejlighedsvis so-

pran befinder sig , og et »udenfor« som foregår inde i »det fantastisk oplyste hus« hvor resten af ensemblet opholder sig. I løbet af 2. og 3. sats forsvinder efterhånden alle musikere ind i »huset« kun efterladende slagtpøjsspilleren på scenen, hvorfra han kommenterer, hvad der foregår omkring »hende«.

Efter den sketch-agtige dramatiske start bliver det lyriske moment gradvis mere dominerende, efterhånden som horisonten udvides mod oplevelsen af et stort tomrum, illustreret ved den golde cocktailparty-konversation ved selskabet, hvor »hun« er midtpunkt, og forstærket af en fremmedgørende båndmusik og oplæsning af stemningsbeskrivelser, der kunne være hentet ud af Romanbladet.

Værket er suverænt udført af The Elsinore Players og sopranen Bodil Gümoes. Ikke mindst får slagtpøjsspilleren Einar Nielsens dramatiske talent lejlighed til at udfolde sig og forlene »rollen« både med noget af Alban Bergs dyretæmmers dæmoni (i Lulu) og med elementer af en frustreret tilbøder. Lad så være, at det ikke er alle musikernes talte replikker, der fremsiges med en sådan grad af skuespillermæssig professionalisme, at de tåler at høres uden det visuelle element.

Det er nok i det hele taget et spørgsmål, hvorvidt et sådant semidramatisk værk lader sig realisere fuldt tilfredsstillende på plade. Man har ved indspilningen forsøgt at anskueliggøre de forskellige rumlige planer ved at anvende en vis fjernvirkning i klangen for det, der foregår uden for sce-

nen, og løsningen må vel betegnes som rimelig vellykket, men det kan ikke helt bortforklares, at en væsentlig dimension mangler. I partituret står anført, at stykket i koncertsalen skal have en art glidende start, idet guitaristen allerede inden de sidste tilhørere er på plads er gået på scenen for at stemme, indstille forstærker og træffe andre forberedelser. Stykket er således i gang, inden det starter – eller omvendt. Den psykologiske effekt, der her ved opnås i koncertsalen, må man stort set give afkald på på plade. Alligevel må det hilses velkomment, at Kammerkantaten er indspillet, for værket hører absolut til de væsentlige, ikke blot i Svend Nielsens produktion, men i 70'ernes danske musik i det hele taget.

Et sådant signalement har også gyldighed for det andet værk på pladen, Karl Aage Rasmussens »A Ballad of Game and Dream« fra 1974. Det blev indledningsvis fremhævet, at også dette værk rummer elementer af musikteater, men det er i en anden forstand end i Svend Nielsens Kammerkantate. Rasmussens stykke er helt igennem »absolut musik« – der er ingen handling eller »litterær« tråd, men selve den omstændighed, at værket ikke blot er komponeret for 7 instrumentalister, men for 7 musikere, som både synger, taler, fløjter, tramper, klapper og spiller på diverse slagtojsinstrumenter, sætter det i relation til meget af den musik som almindeligvis går under betegnelsen instrumentalt teater, og gør at det visuelle element spiller en ikke uvæsentlig rolle ved en opførelse.

»A Ballad of Game and Dream« er det første værk, Karl Aage Rasmussen skrev til sin gruppe, The Elsinore Players. Titlen refererer til to væsensforskellige sider af musikken, som i stykkets løb hele tiden blander sig med hinanden og skiftes til at dominere: Legen (game) karakteriseres af brudstykker af børns musik (sange, remser, vuggesange etc.) og af stumper af en noget gumpetung jazzmusik, mens drømmen (dream) er mere enhedsprægede længere afsnit af lyrisk eller »besværgende« karakter. Karl Aage Rasmussens musik lever på allerede eksisterende musik, på (affaldet fra) hele vor musikalske arv. Han betjener sig af en collage- eller citatteknik, hvor citaterne er så fragmentariske, at de egentlig ikke fungerer som citater, men slet og ret som byggeelementer. Ikke desto mindre er de tilstrækkelig associationsbærende til, at lytteren udsættes for et sandt bombardement af musikalske erindringer. Man kunne forestille sig, at den mening der kom ud af det, ikke ville være større end den, man kan få ud af at læse et stikordsregister, men Rasmussen forstår virkelig at forme sine elementer til helheder, som har en anden virkning end den, der ligger i elementerne selv. Man ler ofte, når man hører hans musik, men på en måde der ikke er ulig den man ler af (ikke ad) Kagels musik på. The Elsinore Players forstår, hvad denne musik går ud på, og det gør det jo ikke ringere, at komponisten selv står ved roret.

Erling Kullberg